

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 147/05-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. októbra 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť Z. K., bytom B., zastúpenej advokátom JUDr. L. Š., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 185/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 185/00 p o r u š i l základné právo Z. K., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prieťahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 185/00 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

3. Z. K. priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Z. K. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 7 953 Sk (slovom sedemtisíc deväťsto päťdesiattri slovenských korún), ktorú je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právneho zástupcu JUDr. Ľ. Š., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. júna 2005 doručená sťažnosť Z. K., bytom B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. Ľ. Š., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 185/00.

Sťažovateľka okrem vyslovenia porušenia základného práva podľa označených článkov ústavy a dohovoru žiadala, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov, priznal jej finančné zadostučinenie vo výške 50 000 Sk a uložil okresnému súdu povinnosť náhrady trov jej právneho zastúpenia.

3. Ústavný súd 11. júla 2005 prijal sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie uznesením č. k. I. ÚS 147/05-7.

4. Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci nemožno od ústneho pojednávania očakávať jej ďalšie objasnenie.

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti a k nej pripojených písomností, vyjadrení účastníkov konania a spisu okresného súdu sp. zn. 30 C 185/00 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

1. Návrhom doručeným okresnému súdu 21. decembra 2000 žiadala sťažovateľka o uloženie povinnosti jej bývalému manželovi P. K. (ďalej len „odporca“) vypratať byt bez poskytnutia náhradného bytu.
2. Sťažovateľka návrhom doručeným okresnému súdu 26. februára 2001 žiadala nariadiť odporcovi predbežným opatrením prispievať na úhradu nákladov spojených s užívaním bytu sumou 1 480 Sk mesačne.
3. Sťažovateľka podaním doručeným okresnému súdu 26. februára 2001 doplnila svoj návrh z 20. decembra 2000 o adresy svedkov, ktorých žiadala vypočuť.
4. Okresný súd 1. marca 2001 vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za návrh na vydanie predbežného opatrenia (poplatok bol uhradený kolkovými známkami 20. marca 2001).
5. Okresný súd 12. apríla 2001 vyzval právneho zástupcu sťažovateľky na odstránenie nedostatkov (opravu) návrhu na nariadenie predbežného opatrenia v lehote 10 dní (návrh bol upravený podaním doručeným okresnému súdu 24. apríla 2001).
6. Sťažovateľka 11. júna 2001 žiadala o „*poskytnutie informácie o stave súdneho konania*“.
7. Okresný súd 6. augusta 2001 predvolal účastníkov konania na pojednávanie, ktorého termín stanovil na 6. september 2001. Súčasne zaslal odporcovi návrh na vyjadrenie. (zásielku „*prevzal omylom na pošte*“ P. K. mladší, ktorý ju vrátil 16. augusta 2001

- okresnému súdu s uvedením adresy zamestnávateľa odporcu, na ktorú odporučil zásielku zaslať).
8. Pojednávanie konané 6. septembra 2001 (prítomný právny zástupca sťažovateľky) bolo pre neúčast' odporcu odročené na 9. október 2001 (predvolanie bolo odporcovi doručené na adresu jeho zamestnávateľa – Nemocnica s poliklinikou R. – 27. septembra 2001).
 9. Pojednávanie konané 9. októbra 2001 (za prítomnosti účastníkov) bolo „z dôvodu potreby ďalšieho dokazovania“ odročené na 15. november 2001. Odporca súhlasil s doručovaním mu zásielok na adresu jeho zamestnávateľa. Na pojednávaní mu bol predložený návrh na začatie konania.
 10. Odporca 24. októbra 2001 doručil okresnému súdu vyjadrenie k návrhu.
 11. Sťažovateľka 6. novembra 2001 vzala návrh na nariadenie predbežného opatrenia späť.
 12. Odporca 10. novembra 2001 splnomocnil advokáta doc. JUDr. J. K., CSc., svojím zastupovaním.
 13. Pojednávanie konané 15. novembra 2001 (prítomní účastníci a ich právni zástupcovia) bolo „z dôvodu neprítomnosti zákonného sudcu“ odročené na 11. december 2001.
 14. Odporca 7. decembra 2001 predložil „Návrh na vylúčenie sudcu a prikázanie inému súdu“.
 15. Pojednávanie konané 11. decembra 2001 (prítomní účastníci a právny zástupca sťažovateľky) bolo z dôvodu vznesenej námietky zaujatosti a návrhu na prikázanie veci inému súdu odročené na neurčito.
 16. Súdny spis sp. zn. 30 C 185/00 bol 26. apríla 2002 predložený Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“).
 17. Okresnému súdu bolo 17. februára 2003 doručené uznesenie krajského súdu č. k. 8 Nc 22/02-93 z 31. decembra 2002, ktorým rozhodol, že vo veci konajúci sudca „nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci sp. zn. 30 C 185/00“.
 18. Právny zástupca sťažovateľky 2. mája 2002 žiadal „o poskytnutie informácie o stave konania, resp. vytýčenie termínu pojednávania“.

19. Právny zástupca sťažovateľky 10. februára 2003 žiadal „o poskytnutie informácie o stave konania, resp. vytýčenie termínu pojednávania“.
20. Okresný súd 10. februára 2003 oznámil právnenému zástupcovi sťažovateľky, že súdny spis je od 23. apríla 2002 na krajskom súde, a 27. februára 2003 mu doručil druhostupňové rozhodnutie.
21. Právny zástupca sťažovateľky 4. augusta 2003 žiadal „o poskytnutie informácie o stave konania, resp. vytýčenie termínu pojednávania“.
22. Právny zástupca sťažovateľky 16. septembra 2003 žiadal o vrátenie súdneho poplatku za návrh na vydanie predbežného opatrenia.
23. Právny zástupca sťažovateľky 5. novembra 2003 žiadal „o poskytnutie informácie o stave konania, resp. vytýčenie termínu pojednávania“.
24. Právny zástupca sťažovateľky 24. marca 2004 žiadal „o poskytnutie informácie o stave konania, resp. vytýčenie termínu pojednávania“.
25. Na č. 1. 103 spisu je „Potvrdenie“, že okresný súd 9. mája 2005 prijal návrh na začatie konania navrhovateľky (t. j. sťažovateľky) proti odporcovi o vypratanie bytu. Vec bola pridelená sudcovi JUDr. I. B. a má sp. zn. 30 C 185/00.
26. Okresnému súdu bolo 27. júna 2005 doručené oznámenie o zmene právneho zástupcu sťažovateľky.
27. Na č. 1. 105 spisu je „Potvrdenie“, že súdny spis sp. zn. 30 C 185/00 bol 1. júla 2005 pridelený do senátu JUDr. Ľ. S.
28. Súdny spis sp. zn. 30 C 185/00 bol 29. septembra 2005 predložený ústavnému súdu na nahliadnutie a vrátený okresnému súdu 4. októbra 2005.

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 30 C 185/00 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“, resp. práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...)“

v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...)“.

2. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 3759/05 z 29. septembra 2005 uviedol:

„... Je pravdou, že posledným úkonom sudcu vo veci bola úprava zo dňa 18. 2. 2003, ktorou doručoval zástupcom účastníkov uznesenie odvolacieho súdu zo dňa 31. 12. 2002, ktorý rozhodol, že sudca nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci.

Od 1. 12. 2004 bol sudca dočasne pridelený na Krajský súd v Bratislave, pričom podotýkam, že toto pridelenie sa odkladalo od 1. 9. 2004 s tým, že pôvodne malo byť ukončené dňa 30. 4. 2005.

Vzhľadom k tomu, že jeho dočasné pridelenie bolo predĺžené do 30. 6. 2005, došlo k naplneniu jeho šesťtýždňovej neprítomnosti, a preto predseda súdu Opatrením č. 5/2005 Spr. 3000/2005-5 zo dňa 21. 4. 2005 prerozdelil v zmysle § 51 ods. 4 písm. cit. zák. jeho veci medzi sudcov občianskoprávneho úseku do ukončenia jeho dočasného pridelenia, ktoré nastane dňa 1. 7. 2005, kedy prevezme prerozdeľované veci ako zákonný sudca.

Uvedeným opatrením boli prerozdeľované veci aj ďalších dvoch sudcov, celkom sa prerozdeľovalo 1435 nevybavených vecí.

Predmetná vec bola pridelená sudcovi JUDr. I. B.

Sudca teda dňa 30. 6. 2005 ukončil dočasné pridelenie na Krajskom súde v Bratislave, avšak v letnom období sa zase súd, a to sídlo v B. i pracoviská v B. a v P., sťahoval do nových priestorov v B.

Ako som už uviedol posledný úkon sudcu vo veci bol vykonaný dňa 18. 2. 2003 a teda do 1. 12. 2004, odkedy bol sudca dočasne pridelený na Krajský súd v Bratislave, uplynula dlhšia doba, pripisujem to však preťaženosti sudcu, ktorý mal vo svojom súdnom oddelení v tom čase (i v súčasnosti) viac ako 500 nevybavených vecí, resp. celého súdu, ktorý dňa 1. 1. 1997 prevzal veci bývalého Okresného súdu Bratislava – vidiek a dňa 1. 1. 2005 veci bývalého Okresného súdu Pezinok.

V tejto súvislosti poukazujem na analýzu zaťaženia súdov, resp. zoznam preťažených súdov vyhotovený nedávno Ministerstvom spravodlivosti SR. Podľa neho na Slovensku chýba 258 sudcov, z toho v Bratislave 71, z toho na našom súde. Z prvých

šiestich najpreťaženejších okresných súdov sú štyri bratislavské, náš súd je na štvrtom mieste. Poukazujem na to ako na skutočné príčiny prietáhov v konaní, aj keď viem, že z hľadiska rozhodovania ústavného súdu je to právne bezvýznamné...“

3. Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu k vyjadreniu okresného súdu okrem iného uviedla: „... Je nepochybné, že dôvodom na podanie sťažnosti Z. K. podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaní vedenom pred Okresným súdom Bratislava III, č. k. 30 C 185/00, je skutočnosť, že tento ako vo veci konajúci súd svojou nečinnosťou toto jej právo porušil. Takého konštatovanie podľa môjho názoru vyplýva nielen zo samotného súdneho spisu, ale aj z predmetného vyjadrenia súdu. Som toho názoru, že po zhodnotení stanovených kritérií na posúdenie otázky, či v predmetnom súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky, je jej sťažnosť vrátane žiadosti na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia dôvodná. Keďže súdne konanie ešte prebieha, zastávam názor, že dôvodná je i tá časť návrhu nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky, v ktorej sa Okresnému súdu Bratislava III prikazuje v predmetnej veci konať bez zbytočných prietáhov...“

4. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Judikatúra ESLP a ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre

sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

4.1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je konanie týkajúce sa uloženia povinnosti odporcovi vypratáť byt, ktoré sa začalo 21. decembra 2000 a dosiaľ (ani po skoro piatich rokoch) nebolo na súde prvého stupňa meritórne rozhodnuté.

4.2. Pokiaľ ide o kritérium „zložitost' veci“, ústavný súd bral do úvahy aj v predmetnom prípade skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/97 a iné) relevantnú pre rozhodnutie. Na základe týchto hľadísk konanie o uloženie povinnosti vypratáť byt nehodnotil ako právne zložité a v danom prípade ani fakticky zložité čoho dôsledkom by bola doterajšia dĺžka doby konania.

4.3. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľky v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Procesné návrhy sťažovateľky (návrh na vydanie predbežného opatrenia, návrh na vypočutie svedkov, doplnenie a späťvzatie návrhu predbežného opatrenia) nemali zásadný vplyv na priebeh konania a neboli ani hlavným dôvodom jeho doterajšej dĺžky (pozri vyššie chronologický priebeh konania v časti II odôvodnenia).

4.4. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej veci, pričom zbytočné priet'ahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu vrátane významu predmetného konania pre jeho účastníkov.

Pokiaľ ide o postup okresného súdu, ústavný súd zistil, že okresný súd vo veci plynulo konal, a to až do 26. apríla 2002, keď predložil súdny spis krajskému súdu na rozhodnutie o námietke zaujatosti prednesenej odporcom. Po vrátení súdneho spisu (17. februára 2003) a zaslaní druhostupňového rozhodnutia účastníkom (18. februára 2003) bol okresný súd dosiaľ nečinný. Uvedenú nečinnosť okresného súdu v trvaní vyše dva a pol roka hodnotí ústavný súd ako postup so zbytočnými priet'ahmi v konaní.

Poukázanie podpredsedu okresného súdu na objektívne príčiny spôsobujúce prietahy v konaní, spočívajúce v značnej zaťažnosti súdu (pozri vyššie bod 2 III. časti odôvodnenia) nemožno akceptovať. V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezavahuje štát zodpovednosti za prietahy v súdnom konaní (II. ÚS 40/97). Veľké množstvo nevybavených a nerozhodnutých vecí (vrátane personálnych problémov) nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil.

4.5. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietahov.

6. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie (čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

6.1. Sťažovateľka žiadala priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk z dôvodu prietahov v konaní spôsobených nečinnosťou okresného súdu.

6.2. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd

preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľky (pozri body 4.1 až 4.4 tejto časti), ako aj na predmet konania považuje za primerané vo výške 30 000 Sk.

6.3. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Úspešnej sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom. Advokát vykonal tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) z 23. júna 2005 a vyjadrenie zo 4. októbra 2005. Odmena za jeden úkon právnych služieb (v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, t. j. 1/6 výpočtového základu 15 008 Sk) je 2 501 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 150 Sk sumu 2 651 Sk. Odmena advokátovi za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom predstavuje spolu sumu (za tri úkony právnych služieb) 7 953 Sk.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. októbra 2005